

FAKTA

Resultaterne af det risikobaserede tilsyn (RT) og det udvidede risikobaserede tilsyn (URT) i 2017

14. juni 2018

J.nr.

MV

PIJ

Nedenfor gennemgås status for det risikobaserede tilsyn (RT) og det udvidede risikobaserede tilsyn (URT) i 2017. Statusnotatet indeholder udelukkende opgørelser af afgørelsesniveauer for tilsynsindsatserne RT og URT. Der drages ikke konklusioner om effekten af indsatserne på arbejdsmiljøet.

Sammenfatning af resultaterne

Hovedresultaterne er:

- Status for RT for 2017 viser, at andelen af virksomheder, hvor Arbejdstilsynet finder materielle arbejdsmiljøproblemer, generelt er stigende. Dog med undtagelse af psykisk arbejdsmiljø, hvor niveauet er faldet i 2017 sammenlignet med 2016.
- Virksomheder, der i 2017 blev udtaget på baggrund af en risikovurdering - dvs. via indeksmodellen - får materielle afgørelser fra Arbejdstilsynet hyppigere (25,5 pct.) end virksomheder udtaget ved stikprøve (14,3 pct.).
- Arbejdstilsynet har afdækket materielle arbejdsmiljøproblemer på flere af de besøgte virksomheder i RT i 2017 end i tidligere år.
- I 2017 har brancherne Hospitaler og Undervisning fået URT. Begge brancher fik også URT i 2016. Resultaterne for URT viser, at URT har ført til en signifikant stigning i afgørelsesniveauet for psykisk arbejdsmiljø i branchen Undervisning. Afgørelsesniveauet ift. psykisk arbejdsmiljø er signifikant højere end tidligere, hvor der ikke blev gennemført URT.
- Trods denne udvikling er afgørelsesniveauet på psykisk arbejdsmiljø dog stadig lavt i branchen Undervisning (ca. 9 ud af 100 virksomheder i branchen fik i 2017 en afgørelse). For så vidt angår branchen Hospitaler er der i 2017 kun besøgt 52 hospitaler. Der er ikke gennemført statistisk analyse i udviklingen af afgørelsesniveauet, da tallene er for små.

Resultater af den øgede risikobasering

På et RT gennemgås alle væsentlige arbejdsmiljøproblemer, der er relevante for branchen, uanset om virksomheden er udvalgt på baggrund af en risikovurdering eller via stikprøven. Analysen bygger på 14.369 RT'er, der er gennemført i 2017. De 14.369 virksomheder er udtaget til RT på baggrund af henholdsvis en risikovurdering (indeksmodellen), en stikprøve eller på baggrund af en konkret anledning (fx på grund af en arbejdsulykke eller en klage over arbejdsmiljøet).

Nedenstående tabel 1 viser, at 2017 er det år med den højeste afgørelseshitrate sammenlignet med tidligere år: 2012 til 2016. Andelen af virksomheder, der har fået materielle afgørelser, har været stigende indtil 2014 (19,1 pct.), hvorefter den dykkede i 2015 (17 pct.) og nu er steget til 23,6 pct. i 2017.

Tabel 1

Andelen af virksomheder med materielle afgørelser fordelt på år, risikobaserede tilsyn.

RT-år	Andel af virk. med materielle afgørelser
2012	17,8
2013	18,0
2014	19,1
2015	17,0
2016	21,8
2017	23,6

Kilde: Særudtræk fra Arbejdstilsynets produktionsdata

En analyse viser, at når der korrigeres for variationer i størrelse, branche og udtagesårsag (indeks, stikprøve, konkret anledning), er afgørelseshitraten i 2017 signifikant højere end alle tidligere år (2012 til 2016). Arbejdstilsynet har altså – alt andet lige – afdækket materielle arbejdsmiljøproblemer på flere virksomheder i 2017 end tidligere inden for RT.

En del af forklaringen på den højere afgørelseshitrate i 2016 og 2017 i forhold til tidligere år er, at der fra 2016 er blevet taget forholdsvis flere virksomheder ud på baggrund af risikobaseringen som følge af *En styrket arbejdsmiljøindsats* (80 pct. af de årlige RT er fra 2016 blev udtaget via indeksmodellen mod tidligere 55 pct.).

Risikobasering kontra stikprøve – virker risikobaseringen efter hensigten?

Som tidligere er der set på, om indeksmodellen medvirker til, at Arbejdstilsynets risikobasering er fokuseret mod de virksomheder, der vurderes at have størst risiko for problemer i arbejdsmiljøet.

Tabel 2 nedenfor viser den procentandel af virksomhederne, der har fået mindst én afgørelse om materielle arbejdsmiljøproblemer i hhv. 2014, 2015, 2016 og 2017, fordelt på udtagesårsag (indeks, stikprøve og konkret anledning).

Tabel 2

Andel af virksomheder med min. én materiel afgørelse på RT i 2014, 2015, 2016 og 2017.

	Andel af virksomheder med min. én materiel afgørelse (pct.)		
	Risikobasering	Stikprøve	Konkret anledning
RT, 2014	24,3	10,8	30,4
RT, 2015	20,9	11,3	19,5
RT, 2016	23,1	13,5	24,9
RT, 2017	25,5	14,3	40,1

Kilde: Særudtræk fra Arbejdstilsynets produktionsdata

Tabellen viser, at virksomheder, der i 2017 blev udtaget via indeksmodellen – ligesom de tidligere år – får materielle afgørelser hyppigere (25,5 pct.) end virksomheder i den tilfældige stikprøve (14,3 pct.).

Det er indbygget i den risikobaserede udtagemetode, at den udtager relativt flere store virksomheder i brancher med risiko for arbejdsmiljøproblemer. Derfor kunne man tro, at forskellen fra en afgørelsesprocent på 14,3 pct. til 25,5 pct., når virksomhederne udtages via risikovurdering, alene beror på variationer i virksomheds-

størrelse og brancher. En analyse viser imidlertid, at forskellen ikke blot beror på variationer i branche og størrelse, idet branche og størrelse kun forklarer lidt over halvdelen af forskellen på 11,2 procentpoint mellem virksomheder udtaget på baggrund af hhv. stikprøve og risikobasering.

Dette bidrager til at bekræfte, at den risikobaserede udtagningsmetode medvirker til at udtage virksomheder med større sandsynlighed for risici i arbejdsmiljøet sammenlignet med stikprøven.

Opgørelsen over virksomheder udtaget pga. en konkret anledning, som fx en klage over arbejdsmiljø eller en ulykke, viser, at 40,1 pct. af virksomheder, der er udtaget på denne måde, har fået en materiel afgørelse. Ligesom for tidligere år viser analysen således, at udtag på baggrund af en konkret anledning er en god risikoindikator. Det er dog relativt få virksomheder (267), der i 2017 er blevet udtaget til RT på baggrund af en konkret anledning. Dette hænger højst sandsynligt sammen med, at relativt mange virksomheder var fredet fra RT på grund af et tidligere RT, hvor den ikke har fået materielle afgørelser. Eventuelle tilsyn på baggrund af en konkret anledning som fx klager eller ulykker vil på sådanne fredede virksomheder blive udført som detailtilsyn.

De prioriterede arbejdsmiljøområder

Tabel 3 nedenfor viser andelen af virksomheder, hvor Arbejdstilsynet i forbindelse med RT har fundet arbejdsmiljøproblemer inden for de prioriterede områder: muskel – skeletbesvær (MSB), psykisk arbejdsmiljø og ulykker. Resultatet er opgjort for 2012 til og med 2017.

Tabel 3

Afgørelsesprocent for de prioriterede områder i 2017 sammenlignet med de foregående år
RT forløb med mindst én afgørelse

	MSB	Psyk. afg.	Psyk. vejl.	Ulykkesrisici
2012	2,4	1,2	3,7	9,3
2013	4,1	1,6	3,7	8,9
2014	5,2	1,3	3,1	9,3
2015	4,4	0,8	3,9	8,7
2016	5,5	1,2	4,6	11,9
2017	5,8	1,1	4,8	12,8

Kilde: Særudtræk fra Arbejdstilsynets produktionsdata

Af tabel 3 ovenfor fremgår det, at der er sket en stigning i andelen af virksomheder med afgørelser inden for ulykkesrisici i 2017. Ligeledes er der sket en minimal stigning i andelen med MSB afgørelser og vejledning om psykisk arbejdsmiljø, mens der er sket et minimalt fald i andelen af afgørelser om psykisk arbejdsmiljø.

Ser man på udviklingen af afgørelser inden for de prioriterede arbejdsmiljøområder, så viser analysen, at når der korrigeres for variationer i størrelse og branche og udtagelsesårsag (indeks- og stikprøve), så er niveauet for ulykkesafgørelser i 2017 signifikant højere end niveauet i alle tidligere år med RT (2012-2016).

MSB-afgørelser er i 2017 på niveau med 2016, mens det ligger over 2012, 2013 og 2015, men dog under 2014.

Niveauet for psyk-afgørelser ligger i 2017 signifikant lavere end i 2016, og også signifikant lavere end i 2013 og 2014, mens det ikke adskiller sig fra 2012 og 2015.

Set i forhold til at psykisk arbejdsmiljø og MSB er to prioriterede arbejdsmiljøproblemer er afgørelsesniveauet fortsat lavt indenfor disse områder.

Resultater af det udvidede risikobaserede tilsyn

Et URT er et udvidet RT med en særlig grundig og målrettet gennemgang af psykisk og ergonomisk arbejdsmiljø. URT udføres på virksomheder af en vis størrelse, der i forvejen er udvalgt til RT.

Arbejdstilsynet indførte den 1. januar 2016 URT for at indbygge de gode erfaringer fra de særlige tilsynsindsatser (som blev gennemført i perioden 2011-2015) i RT. Det almindelige RT blev således udvidet med en særlig grundig og målrettet af-dækning, som udføres på virksomheder af en vis størrelse, der i forvejen er udtaget til RT. I 2017 er der gennemført URT i brancherne Hospitaler og Undervisning, som også var udpeget til URT i 2016.

For hospitaler viser de deskriptive tal umiddelbart, at afgørelsesniveauet indenfor psykisk arbejdsmiljø i 2017 er nogenlunde det samme som i 2016, hvor der også blev gennemført URT inden for hospitaler, samt en smule højere end i 2015, hvor der ikke var URT.

En noget højere andel af hospitalerne har fået MSB-afgørelser i 2017 i forhold til 2016, hvor der også blev gennemført URT. Afgørelsesniveauet var dog nogenlunde uændret fra 2015 til 2016, hvor URT blev indført.

Antallet af besøgte hospitaler er kun 53 i hele 2017, og der er derfor ikke lavet en statistisk analyse af afgørelsesniveauet, da tallene er for små. Der kan derfor ikke træffes konklusioner om virkningen af URT på afgørelsesniveauet.

Inden for Undervisning, som er udpeget som URT-branche pga. belastning inden for det psykiske arbejdsmiljø, er psyk-afgørelsesniveauet ligesom i 2016 signifikant højere end tidligere (2012 til 2015), hvor der ikke blev gennemført URT. Der er besøgt 599 virksomheder inden for Undervisning.

Der er ikke sket en stigning i psyk-afgørelser uden for URT-brancherne. Stigningen inden for psyk-afgørelser i Undervisning er dermed ikke en del af en generel stigning i afgørelser inden for psykisk arbejdsmiljø. Denne status peger på, at URT har ført til en reel stigning i afgørelsesniveauet for psykisk arbejdsmiljø i branchen Undervisning. Trods denne udvikling er afgørelsesniveauet dog ikke højt - det var ca. 9 ud af 100 virksomheder, der i 2017 fik en afgørelse om psykisk arbejdsmiljø i branchen Undervisning. Ca. 26 ud af 100 fik en vejledning om psykisk arbejdsmiljø.